

F. M. DOSTOJEVSKI 1821-81:

- o DELA: piše v glavnem romane: IDIOT, BRATJE KARAMAZOVI, ZLOČIN IN KAZEN, ZAPISKI BLAZNEŽA, PONIŽAN IN RAZŽALJEN, BEDNI LJUDJE,..
- o SLOG: PSIHOLOŠKI REALIZEM (zanimajo ga predvsem nenavadni ljudje)
- o OPISUJE: prostitutke, kriminalce, pijance, morilce, razvratneže,...
- o GLAVNE TEME: Življenje – smrt, krivda, svoboda, obstoj, smisel
- o ZAČETNIK: Modernega romana (sanje, podzavest, človekova notranjost)
- o Roman ZLOČIN in KAZEN:
  - > Dve temi: 1. zločin (situacije, razlogi), 2. Kazen
  - > Vsebina: Razkolkov je reven študent, ki si v mestu najde sobo in plačuje najemnino stari oderuhinji. Nekega dne se spomni, da bi jo ubil, ker ne prenese krivice, ki mu jo ta starka dela. K njej pride, ko je sama doma in jo ubije. Kar naenkrat se pojavi še njena sestra in mora nažalost tudi njo ubiti. Ne obsodijo ga, a ga vseeno peče vest. Potem spozna prostitutko Sonjo, katera mu svetuje, da se preda. Nato gre na Kavkaz in ugotovi, da so v življenju bolj od materialnih stvari pomembnejše duhovne (ljubezen, sreča,..), nato odsluži kazen.
  - > Filozof Nieizsche:
    - Čreda (podrejajo se pravilom) – navadni ljudje
    - Nadljudje (presežejo pravila – kradejo, morijo,..): Hitler, Napoleon, Musolini, Razkolkov (za tem ko ubije) – ljudje z močnim vplivom na druge
  - > Glavni problem: Zakaj Razkolkov ubija?
    - SOCIALNI - Naživce mu gre razlika med revnimi in bogatimi
    - PSIHOLOŠKI MOTIV – kot osebnost je zelo občutljiv, depresiven in razdvojen
    - FILOZOFSKI – vezan na Nieizschea in vzame pravico v svoje roke – volja do moči, da izpolne svoj cilj
  - > Zvrst: PSIHOLOŠKI ROMAN
  - > Literarna smer: PSIHOLŠKI REALIZEM
  - > Dogajalni čas: POLETJE 1865 traja 13 – 14 dni
  - > Prostor: naj reven del PETERBURGA, Rusija
  - > Osebe: RAZKOLNIKOV, oderuhinja ALJONA IVANOVA, njena sestra LIZABETA, prostitutka SONJA, policist, mama, soštudent,...
  - > Tema: BIVANJSKA
  - > Motivi: UMOR, BOGASTVO, LJUBEZEN, SMISEL, VERA,...
  - > Pripovedovalec je v 3. osebi
  - > 6 poglavij + epilog
  - > slog: REALISTIČEN
  - > ideja/sporočilo: »Duševne dobrine so pomembnejše,« »Moraš biti odgovoren za svoja dejanja.«

L. N. TOLSTOJ 1828 - 1910;

- o DELA:
  - > Novele: KRI SMRTI, POLIKUŠKA, SMRT IVANA ILIČA
  - > Povesti: PODBINSKA SREČA, KOZAKI
  - > Romani: VOJNA IN MIR, ANA KARENINA, VSTAJENJE, trilogija SPOMINI NA MLADOST (otrok; deček; mladenič)
  - > Drame: MOČ TEME, ŽIVI MRTVEC, komedija SADOVI PROSVETE
  - > Eseji: IZPOVED, O ŽIVLJENJU, KAJ JE UMETNOST, NE MOREM MOLČATI
  - > Analiza: VOJNA IN MIR:
    - o Zvrst: ZGODOVINSKI ROMAN (pisan v prozi, a zaradi tropov = ep, na meji med epom in romanom)
    - o Opiše preko 500 glavnih oseb in se več stranskih
    - o Opisuje 20 let življenja Rusov v času Napoleonovega vdora v Rusijo (1812)

Književnost 3. konferenca

- o Dva dela: **Vojni del** (boji med Rusi in Napoleonom, ko se ta znajde pred vrati Moskve in si misli: Zdaj mi bojo pa vsi ploskali, a bilo je obratno) in **Ljubezenska zgodba** med dvema družinama
- o Glavne osebe. Napoleon, ruski vodja Kutvzov, plemiški družini Rostovi in Bolkonski
- o Natašin prvi ples: Nataša je zaželjena s strani plesalcev, a je plaha in vzvišena, ima veliko ugleda, plesalec Andrej pa najbolj izstopa
- o Napoleon pred Moskvo: Je poln prišakovanj, odločen, samozavesten, pošlje po odposlanca, da naj poslanca iz mesta pošlje k njemu, da jim pove kako se bodo postavili, Moskva ga prevzame, kot vsakogar, razmišlja kakšen govor naj jim pripravi, na koncu se počuti izigranega, jezen je, poražen
- > ANA KAREGINA – roman
  - o Govori o zakonu, kjer Ana zapusti moža in sina in gre k ljubimcu. Ta jo zapusti in se noče poročiti z njo, zato se Ana vrže pod vlak. Mož ji tudi ni pustil obiskovati sina, ker je bila ožigosana od družbe.

N. V. GOGOLJ 1809-52:

- o DELA:
  - > Povesti: MIRGOROD, VEČERI NA PRISTAVI
  - > Novele: PLAŠČ, NOS, PORTRET
  - > Romani: MRTVE DUŠE
  - > Drame: komedija REVIZOR
- o Štejemo ga v različne vrste realizma: POETIČNI, OBJEKTIVNI, PSIHOLOŠKI, KRITIČNI, ROMANTIČNI
- o Analiza: PLAŠČ
  - Glavna oseba: AKAKIJ AKAKIJEVIČ – preprost, reven uradnik, čigar ime je absurdno (Akakij = blato) – sodi v skupino MALI LJUDJE
  - Zvrst: novela (1 glavna oseba)
  - Značaj: trmast, skromen, zmeden, boječ, deloholik, naiven, spoštljiv, nedružaben, njegov največji problem je komunikacija in nesamozavest
  - Zaključek: Akakij umre, njegov duh pa straši po Petrogradu in krade plašče
  - Besedilo sodi med GROTESKE – iz besede Jama – v literaturi to pomeni dela, ki kažejo realnost s pomočjo nenavadnih popačenih likov, Značilno je pretirano karikiranje = izpostavi pomanjkljivost. Uporabljajo prid.: čuden, nenavaden, spačen, grozljivo smešen.
  - Vsebuje tragične in komične elemente
  - Primer gortesknega opisovanja: »Sploh ni vedel kakšen okus ima jed, pojedel je vse, z muhami vred.« »čez okno točno njemu vržejo smeti na glavo«

H. IBSEN 1828 - 1906:

- o DELA: delimo ga na 3 obdobja:
  - > ROMANTIČNI REALIZEM – zgodovinska in narodna tema: PEER GYNT
  - > KRITIČNI REALIZEM – kritika takratne družbe: STRAHOVI, NÓRA/HIŠA LUTK, STEBRI DRUŽBE
  - > Prehajanje iz realizma v SIMBOLIZEM: DIVJA RAČKA
  - > Drama **STEBRI DRUŽBE:**
    - Vpliva na Cankarja (2 drami: Kralj na Betajnovi, Za natodov blagor)
    - Vsebina: Ljudje, ki mislijo da si lahko dovolijo vse (egoisti). Glavna oseba ima ladije in z njimi služi. V nekem deževnem vremenu še dodatno naloži ladjo in jo pošlje na morje. Ta se tam potopi, a njega nič ne gane.

Književnost 3. konferenca

- **NÓRA/HIŠA LUTK:**
- Ima sina in moža, ki ji nonstop ukazuje, zato ga zapusti. Družba se ob tej novici zgozi. Ko ima sin rojstni dan, mu prinese darilo, a jo mož zaloti in jo nažene. Ona pa je izpolnila svoj cilj, zato se nikoli več ne vrne tja.
- > **STRAHOVI:**
  - Družina ALVING – bogata, meščanska
  - Mama Osvalda že v zelo mladih letih pošlje v Pariz, da ga zavaruje pred očetovimi dejanji. Oče Regine zažge zavetišče, Osvald je homič in je okužen s sifilisom, zato se mu začne blest in mu mama mora dati morfij.
  - Drama je analitična (posledica in nato šele vzroki iz preteklosti)
  - Drama sodi pod TEZNE DRAME (ne komedija, ne tragedija) – že v naslovu je postavljena teza – glavna tema
  - Glavne osebe: gospod Alvign (komornik) – klovn v družini, Mama, Osvald, Regine, Pastor manders, Reginin oče
  - Gre za kritiko družbe, zato sodi v KRITIČNI REALIZEM, hkrati pa je NATURALISTIČNA DRAMA, ker so vplivi dednosti, časa, okolice

E. ZOLÁ 1840 - 1902:

- o **DELA:**
  - > Začetnik NATURALIZMA
  - > Življenje opisuje na bioloških in socialnih zakonitostih
  - > Cikel 20-ih romanov ROUGON – MACQUART (Rougonovi so uspešni meščani, politiki, finančniki – Macquartovi pa obratno):
    - Naj znani romani: Naná, Beznica, Germinal
  - > Pripovedna tehnika:
    - Natančno opazovanje in beleženje (izrazi, obnašanje,...) ljudi v različnih družbenih plasteh
    - Vpliv podedovanih lastnosti iz generacije v generacijo
  - > Opazna je ostra kritika meščanske družbe
  - > Jezik = vsakdanji, grob in celo vulgaren
  - > BEZNICA: opisuje delavsko življenje v pariških predmestjih
  - > NANA: govori o prostitutki
    - Razdeljen na dva poglavja, eden izmed najbolj branih romanov
    - Z izidom povzroči pravo evforijo (velika prodaja), ker je veliko erotike
    - Govori o 18-letni Nani, ki ji v javni hiši dela mama kot prostitutka. Najprej igra v gledališču kot Venera (bila je zelo lepa) in se prostituira, nato odpre lastno javno hišo, dobi sifilis in skuša okužiti čim več moških
  - > GERNAL: govori o rudarjih in njihovem boju z lastniki rudnikov